

Andrzej Gawlikowski

Katedra Urbanistyki i Gospodarki Przestrzennej
Wydział Architektury
Politechnika Warszawska
ul. Koszykowa 55
00-659 Warszawa
tel. 022 621-82-81

Andrzej Zalewski

Wydział Budownictwa, Architektury
i Inżynierii Środowiska
Politechnika Łódzka
al. Politechniki 6
93-590 Łódź
azplan@supermedia.pl

PROBLEMATYKA ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYCZNEGO I REKREACYJNEGO W PRACACH PODYPLOMOWEGO STUDIUM URBANISTYKI I GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

ISSUES OF TOURIST AND RECREATION MANAGEMENT IN RESEARCH AT THE POST-GRADUATE SCHOOL OF URBAN PLANNING AND SPATIAL ECONOMY AT WARSAW UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

Podyplomowe Studium Urbanistyki i Gospodarki Przestrzennej na Wydziale Architektury Politechniki powstało w roku 1993 z inicjatywy pracowników Zakładu Podstaw Projektowania Urbanistycznego¹, w porozumieniu z ówczesnym Ministerstwem Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa. Celem studium jest przygotowywanie wysoko wykwalifikowanych kadr na potrzeby planowania przestrzeni i gospodarowania przestrzenią. Powołanie studium wyszło naprzeciw tym potrzebom. Studium przygotowuje do egzaminu na uprawnienia w zakresie planowania przestrzennego.

Kierownikiem studium od jego powstania jest prof. dr hab. Andrzej Gawlikowski, a jego zastępcą dr inż. Andrzej Zalewski. Zajęcia prowadzone są przez pracowników Wydziału Architektury PW, jak również przez wybitnych specjalistów

The Post-graduate School of Urban Planning and Spatial Economy at the Department of Architecture, Warsaw University of Technology was established in 1993 by the Department of Urban Design¹, in cooperation with the Ministry of Spatial Economy and Construction. The aim of the School is to educate highly qualified specialists in planning and management, and prepare students for the spatial planning examination.

The school is run by Prof. Andrzej Gawlikowski and his deputy Dr Andrzej Zalewski and classes are conducted by the Department of Architecture, Warsaw University of Technology, as well as by distinguished specialists from the following institutions: Residential and Urban

m. in. z Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast oraz Urzędu Wojewódzkiego i Miejskiego w Warszawie, Biura Planowania Rozwoju Warszawy, DHV Polska (oddział holenderskiej firmy konsultingowej z Amersfoortu) oraz Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, Instytutu Gospodarki Mieszkaniowej, Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Instytutu Techniki Budowlanej, a także uczelni wyższych: Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska Politechniki Łódzkiej, Instytutu Inżynierii Drogowej i Kolejowej Politechniki Krakowskiej, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego oraz z innych Wydziałów Politechniki Warszawskiej. Do prowadzenia wykładów zapraszani są okazjonalnie również wybitni specjaliści z zagranicy, przedstawiający wybrane zagadnienia z zakresu urbanistyki i gospodarki przestrzennej w aspekcie uwarunkowań i doświadczeń kraju, w którym pracują.

Podypłomowe Studium Urbanistyki i Gospodarki Przestrzennej prowadzone jest w formie kształcenia zaocznego. Zajęcia corocznie rozpoczynają się w listopadzie i kończą się w listopadzie roku następnego. Osiem dotychczasowych kursów cieszyło się bardzo dużym powodzeniem. W latach 1993–2001 studium ukończyło ponad 170 słuchaczy, z których znaczna część uzyskała następnie uprawnienia państwowe do sprawowania samodzielnych funkcji w gospodarce przestrzennej. Uczestnikami studium były i są osoby, które ukończyły studia wyższe różnych specjalności, w tym architekci, inżynierowie budownictwa, dróg i ulic, inżynierowie środowiska, geodeci, geografowie, rolnicy i osoby innych specjalności. Studium trwa jeden rok (dwa semestry). Obecnie program studium obejmuje 320 godzin zajęć, rozłożonych na 10 czterodniowych 32-godzinnych sesji (tab. I). Ukończenie studium warunkowane jest uzyskaniem zaliczeń z przedmiotów prowadzonych w formie wykładów i seminariów oraz przedstawieniem i obroną dyplomowej pracy studialno-projektowej.

Problematyka turystyki i zagospodarowania turystycznego traktowana jest jako integralny element zagospodarowania przestrzennego miast i regionów, co sprawia, że treści programowe obejmujące te zagadnienia uwzględniane są w prowadzonych wykładach i seminariach z różnych aspektów gospodarki przestrzennej, w tym m. in. teoria urbanistyki, planowanie regionalne, programowanie i strategia rozwoju, ruralistyka, ochro-

Development Office, the *Województwo* and City Councils in Warsaw, Warsaw Development Planning Office, DHV Poland (a division of a Dutch consulting firm from Amersfoort), the Institute of Geography and Spatial Planning at the Polish Academy of Sciences, the Institute of Residential Economy (Housing Economy), the Institute of Spatial and Municipal Economy, and the Institute of Building Technology.

Lecturers also come from the following university departments: Department of Construction, Architecture and Environmental Engineering at Łódź Polytechnic, the Institute of Road and Rail Engineering at Kraków Polytechnic, the Higher School of Agriculture, and other departments of Warsaw University of Technology. Occasionally lectures are delivered by foreign guests who present selected urban planning and spatial economy issues with regard to the conditions and experience of the countries where they work.

The Post-graduate School of Urban Planning and Spatial Economy is based on extramural education. Classes begin in November and finish the following November. The eight courses organized so far have been very popular. In the period 1993–2001 over 170 students graduated from the School, many of whom obtained the right to work in the field of the spatial economy. The students have been university graduates, including architects, construction, road and street engineers, environment engineers, surveyors, geographers, agriculturalists, etc. The course lasts one year (two semesters), covering 320 teaching hours distributed over ten four-day long and 32-hour long sessions (Table I). In order to successfully complete the course a student must pass tests in the subjects taught in the form of lectures and seminars, as well as write a diploma thesis.

Issues of tourism and tourist infrastructure are treated as an integral part of the spatial management of cities and regions, and so they are discussed in the lectures and seminars on different aspects of the spatial economy (e.g. theory

na dóbr kultury, ekologia, transport i infrastruktura techniczna. Przed kilku laty w ramach kursów V i VI podjęto próbę wprowadzenia kilkogodzinnego przedmiotu o nazwie „Zagospodarowanie turystyczne”, który prowadzony był przez dr arch. Romanę Przybyszewską-Gudelis i mgr Annę Andrejuk. W treściach programowych tego przedmiotu zintegrowano zagadnienia o charakterze specyficznym i trudnym do przedstawienia w ramach innych przedmiotów związanych z zagospodarowaniem przestrzennym, w tym przede wszystkim zagadnienia obsługi ruchu turystycznego oraz dokumentów międzynarodowych. W programach następnych kursów, ze względu na problemy z pozyskaniem stałych wykładowców, z tego wykładu zrezygnowano.

Równocześnie problematyka zagospodarowania turystycznego stanowi przedmiot prac dyplomowych jako zagadnienie wiodące lub jako element funkcjonalno-przestrzenny projektowanych rozwiązań zagospodarowania przestrzennego.

of urban planning, regional planning, development programmes and strategy, rural studies, cultural assets protection, ecology, transport and technological infrastructure).

A few years ago, as part of courses V and VI, there were attempts to introduce several hours of a subject called 'Tourist Management', conducted by Dr Romana Przybyszewska-Gudelis and Anna Andrejuk MA. The syllabus, however, did not include some issues related to spatial management, above all those of tourist services and international documents. In the following courses, as there were problems with employing lecturers on a permanent basis, the subject was abandoned. At the same time issues of tourist management are the leading theme of diploma papers, or an important functional element of spatial management design.

Tabela I. Ramowy program zajęć Podyplomowego Studium Urbanistyki i Gospodarki Przestrzennej na Politechnice Warszawskiej (rok akademicki 2000/2001)

Nazwa przedmiotu	Planowana liczba godzin
Prawodawstwo urbanistyczne	25
Historia budowy miast	20
Teoria urbanistyki	20
Urbanistyka współczesna	10
Ekonomika urbanistyki	8
Planowanie regionalne	20
Programowanie, strategia rozwoju lokalnego i polityka przestrzenna (lokalna polityka gospodarcza)	20
Socjologia miasta	10
Ochrona dóbr kultury – rewitalizacja urbanistyczna	10
Ekologia i ekorozwój	10
Transport	30
Infrastruktura techniczna	24
Programowanie urbanistyczne	10
Wprowadzenie do ruralistyki	6
Integracja europejska	8
Elementy kompozycji urbanistycznej	14
Architektura krajobrazu	5
Seminarium dyplomowe	10
Ćwiczenia projektowe	50
Wycieczka dydaktyczna	10
Łączna liczba godzin dydaktycznych	320

Table I. The Curriculum of the Post-graduate School of Urban Planning and Spatial Economy Warsaw University of Technology (2000/2001)

Subject	No of hours
Urban legislature	25
History of city construction	20
Theory of urban planning	20
Contemporary urban planning	10
Urban planning economics	8
Regional planning	20
Setting up programmes, local development strategy and local economic policy	20
Urban sociology	10
Cultural assets protection – restoration in urban planning	10
Ecology and eco-development	10
Transport	30
Technological infrastructure	24
Setting up programmes in urban planning	10
Introduction to rural studies	6
European integration	8
Composition elements in urban planning	14
Landscape architecture	5
Diploma seminar	10
Design practice	50
Learning excursion	10
Total number of teaching hours	320

Celem nauczania zagadnień zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego jest wskazanie integralności tej problematyki z innymi funkcjami zagospodarowania przestrzennego, w tym przede wszystkim z rozwojem bazy paraturystycznej, transportu, infrastruktury technicznej oraz ekologii i ekorozwoju. Poziom wiedzy urbanistycznej słuchaczy oraz różnorodność reprezentowanych przez nich specjalności wymaga ze strony prowadzących dostosowania przedstawianych treści i metod wykładów oraz seminariów do zróżnicowanego poziomu odbiorców. Prowadzący zdają sobie sprawę, że w tak krótkim czasie, tj. w ciągu dziesięciu sesji nie jest możliwe nauczenie słuchaczy planowania i projektowania rozwiązań zagospodarowania lub poszczególnych elementów, dlatego główna uwaga skoncentrowana jest na nauczaniu metod rozwiązywania zagadnień zagospodarowania dla różnych form wykorzystania turystycznego i ich powiązania z zagospodarowaniem przestrzennym oraz na wskazaniu materiałów źródłowych i literatury, z których mogliby skorzystać w swojej pracy zawodowej.

Zagadnienia związane z zagospodarowaniem turystycznym i rekreacyjnym były przedmiotem wielu prac dyplomowych. Na łączną liczbę 100 prac dyplomowych powstałych w latach 1993–2000, w 32 wątek zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego stanowił element wiodący.

Znaczącą część wykonanych prac dyplomowych o charakterze studialno-projektowym stanowią koncepcje zagospodarowania terenów przyległych do zbiorników wodnych oraz terenów górskich. Wykonane opracowania dotyczące problematyki zagospodarowania zbiorników wodnych na cele turystyki i rekreacji dotyczyły jezior naturalnych lub sztucznych usytuowanych w obszarach o różnorodnych walorach krajoznawczo-turystycznych i położonych w różnych częściach Polski (m.in. Pieniny, Jura Krakowsko-Częstochowska, Mazowsze, Pojezierza Warmińskie, Mazurskie). Każda z wykonanych prac oparta jest na wnikliwej i kompleksowej analizie walorów krajoznawczych, przyrodniczych, istniejącej i planowanej bazy turystycznej oraz paraturystycznej w aspektach jakościowych i ilościowych oraz systemów infrastruktury technicznej i transportu. W odniesieniu do konkretnych lokalizacji terenów przeznaczonych pod przyszłe lokalizacje obiektów turystycznych określone są chłonności turystyczne danego obszaru, a proponowana intensywność zagospodarowania uwzględnia możliwości obsługi tych obsza-

The aim of teaching issues of tourist and recreational management is to point to their links with other functions of spatial management, including above all the development of quasi-tourist infrastructure, transport, technological infrastructure, as well as ecology and eco-development. Knowledge of urban planning in students varies considerably and the range of areas they represent is very wide, and this requires adjusting the material presented and the teaching methods to the students' needs. The teachers realize that within such a short time, i.e. ten sessions, it is not possible to teach the students how to plan and design infrastructure or its individual elements. Therefore they mainly focus on teaching methods of solving infrastructural problems for a variety of tourist purposes, on their links with spatial management and point to the sources and literature that may prove useful in their work.

The most significant way of teaching tourist and recreational management issues are the diploma papers which concern tourist and recreational exploitation of areas in a variety of aspects and on different spatial scales. Out of 100 theses submitted in 1993–2000, in 32 the topic of tourist and recreational management was the leading element.

A considerable number of diploma papers are devoted to concepts of managing areas adjacent to water reservoirs and mountainous terrain. Papers on exploiting water for tourism and recreational purposes referred to natural and artificial lakes situated in areas of varied assets in different parts of Poland (e.g. the Pieniny mountains, the Krakowsko-Częstochowska 'Jura' range, Mazovia, the Warmińskie lake district and the Mazury lake district). Each paper is based on a thorough and comprehensive analysis of tourist and natural assets, existing and planned tourist and quasi-tourist infrastructure, as well as technological and transport infrastructure systems. In reference to the actual sites where the prospective tourist infrastructure items are to be

rów w aspekcie zachowania walorów krajoznawczo-przyrodniczych.

Innym aspektem zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego podejmowanym w pracach dyplomowych jest problematyka układów dróg rowerowych w zagospodarowaniu przestrzennym regionów, miast i gmin. Rozwój szlaków rowerowych jest niewątpliwą atrakcją turystyczną i rekreacyjną tak dla mieszkańców, jak i przyjezdnych. Turystyka rowerowa jest jedną z najbardziej promowanych obecnie form turystyki aktywnej w skali ogólnosiwiatowej.

W studiach dotyczących możliwości i koncepcjach rozwoju obszarów centralnych w miastach o funkcji turystycznej zwracana jest uwaga na prawidłowość lokalizacji obiektów turystycznych i obsługi ruchu turystycznego oraz intensywności zagospodarowania miejskiego, tak aby funkcja turystyczna tych obszarów była ich dodatkową szansą rozwoju gospodarczego i przestrzennego.

Zakres merytoryczny podejmowanych przez słuchaczy studium prac warunkowany jest w dużej mierze doświadczeniem autora (autorów) pracy, liczebnością zespołu autorskiego oraz dostępnością materiałów wyjściowych. Dzięki możliwości skorzystania z bardzo bogatych materiałów wyjściowych zebranych przez słuchaczy oraz zgromadzonych przez promotorów prac mogły powstać m. in. następujące prace dyplomowe:

Kurs I, rok akademicki 1992/1993

1. A. Pawlikowska-Piechotka, *Analiza możliwości łagodzenia skutków inwestycji wodnych, utrzymania wartości przyrodniczych i kulturowych na przykładzie zapory w dolinie Dunajca*, promotor: H. Adamczewska-Wejchert.
2. N. Gęsicka, *Studium możliwości przekształceń obszaru dzielnicy Rubno w Elblągu*, promotor: A. Gawlikowski.
3. E. Iwaszkiewicz, D. Kopeć, E. Paturalska-Nowak, *Studium zagospodarowania przestrzennego obrzeży zbiornika Jeziorsko*, promotor: A. Gawlikowski.
4. J. Banduła, A. Strojny, E. Mordarska-Byrka, J. Pawlus, *Studium programowo-przestrzenne zespołu funkcjonalnego miasta Grybowa*, promotor: W. Wieczorkiewicz.
5. B. Kozarkiewicz, T. Fimowicz, *Węgorzewo, studium przestrzenno-programowe zagospodarowania doliny Węgorapy*, promotor: Z. Hryniak.
6. W. Struzik, W. Winnicki, *Koncepcja uporządkowania zabudowy centrum Czarnego Dunajca*, promotor: S. Gzell.

Kurs II, rok akademicki 1993/1994

7. A. Jaszczyńska, A. Sobczak-Brzezińska, *Targi Łódzkie „Księży Młyn” – studium uwarunkowań, ograniczeń i możliwości przekształceń terenów w obrębie dawnej fabryki Scheiblera i Grohmana dla potrzeb targów w Łodzi*, promotor: A. Gawlikowski.

located, the tourist capacity of given areas are defined, and the proposed intensity of infrastructure development is weighed against environmental protection policy.

Another issue discussed is that of cycling trails in the spatial management of regions, towns and *gminas*. The development of cycling trails is an unquestionable tourist and recreational attraction, both for the local inhabitants and for visitors. Cycling tourism is at present one of the most strongly promoted forms of active tourism all over the world.

Writers of works about the ideas and plans for development in tourist towns located in central areas focus on the location of tourist infrastructure items and tourist services, as well as on infrastructure intensity, so that their tourist function is an additional opportunity for economic and spatial development.

The range of topics chosen by the students largely depends on their experience, the number of writers working on one theme and accessibility of resources. The following diploma papers were submitted as a result of the material collected by the students and their supervisors.

Course I 1992/1993

1. A. Pawlikowska-Piechotka, *Possible ways of relieving the negative effects of water investments and preserving natural and cultural assets – the example of the Dunajec valley* (supervised by H. Adamczewska-Wejchert).
2. N. Gęsicka, *A study of potential transformations of the Rubno district in Elbląg* (supervised by A. Gawlikowski).
3. E. Iwaszkiewicz, D. Kopeć & E. Paturalska-Nowak, *A study of the spatial management of the shoreline of Jeziorsko reservoir* (supervised by A. Gawlikowski).
4. J. Banduła, A. Strojny & E. Mordarska-Byrka, *A Study of prospective functional complex of Grybów* (supervised by W. Wieczorkiewicz).
5. B. Kozarkiewicz & T. Fimowicz, *Węgorzewo – a study of management in the Węgorapa valley*, (supervised by Z. Hryniak).
6. W. Struzik & W. Winnicki, *An idea for the rebuilding the centre of Czarny Dunajec* (supervised by S. Gzell).

Course II 1993/1994

7. A. Jaszczyńska & A. Sobczak-Brzezińska, *‘Księży Młyn’ Łódź fairs – a study of conditions, limitations and the possible transformation of the former Scheibler and Grohman factory premises to meet the needs of Łódź fairs* (supervised by A. Gawlikowski).

8. M. Naglewski, Z. Janek, *Studium planu zagospodarowania przestrzennego terenu strefy ochronnej rejonu przemysłowego miasta Konina*, promotor: J. M. Chmielewski.

9. E. Lipińska, M. Bara, *Studium możliwości budowy sztucznego zbiornika wodnego na terenie gminy Babice w woj. katowickim wraz z koncepcją programowo-przestrzenną zagospodarowania otoczenia*, promotor: J. Wiśniewski.

Kurs III, rok akademicki 1994/1995

10. P. Szybilski, *Koncepcja zagospodarowania terenu położonego nad zalewem w Głownie – woj. łódzkie*, promotor: J. Wiśniewski.

11. Z. Zabągło, *Uwarunkowania rozwoju strategicznego pasma Gór Kamiennych*, promotor: H. Adamczewska-Wejchert.

Kurs IV, rok akademicki 1995/1996

12. E. Kwas, B. Świdarska, *Miasto Busko Zdrój – studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju uzdrowiska*, promotor: A. Zalewski.

13. M. Brzeszkiewicz-Kowalska, *Studium uwarunkowań rozwoju turystycznej infrastruktury turystyki rowerowej w woj. ciechanowskim*, promotor: A. Zalewski.

14. J. Sidorczak, E. Wietecha, E. Raczyńska-Mąkowska, J. Kajczuk, *Studium możliwości zagospodarowania Wyspy Młyńskiej w Bydgoszczy*, promotor: A. Gawlikowski.

15. J. Betka, *Strategia zrównoważonego rozwoju przestrzennego wypoczynku letniskowego w otoczeniu Jeziora Zegrzyńskiego*, promotor: S. Gzell.

16. I. Wojtecka, *Kierunki polityki przestrzennej gminy dotyczącej możliwości rozwoju turystyki w gminie Tuczo*, promotor: W. Śliwińska-Ladzińska.

17. A. Wałęga, *Kierunki polityki przestrzennej gminy dotyczącej możliwości rozwoju turystyki w gminie Chojnów*, promotor: W. Śliwińska-Ladzińska.

Kurs V, rok akademicki 1996/1997

18. M. Witosławska, *Studium możliwości rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej na obszarze miasta i gminy Mszana Dolna*, promotor: J. Wiśniewski.

19. D. Fryndt, *Koncepcja układu dróg rowerowych w Pile*, promotor: A. Zalewski.

Kurs VI, rok akademicki 1997/1998

20. A. Barańska, *Nadmorska trasa rowerowa – koncepcja*, promotor: A. Zalewski.

21. B. Płatosz, *Studium funkcjonalno-przestrzenne centrum miasta Giżycka*, promotor: M. Wiśniewska.

22. A. Długosz, *Uwarunkowania i możliwości rozwoju funkcji turystycznej miasta Przemysła i planowanego powiatu Przemyski*, promotor: A. Zalewski.

23. W. Cetkowski, K. Wiklendt, *Studium możliwości zagospodarowania wyspy Kępa Bazarowej i terenów przyległych w Toruniu na cele rekreacyjne*, promotor: J. Wiśniewski.

24. D. Rudawa, J. Tomaszewicz, *Projekt krajobrazu jako element wdrażania zasad rozwoju zrównoważonego w planowaniu przestrzennym na przykładzie uzdrowiska Ciechocinek*, promotor: J. Wiśniewski.

25. B. Zalewska, M. Jaworowska, A. Mastylak, *Studium zagospodarowania przestrzennego terenów rekreacyjnych nad jeziorem Skanda w Olsztynie*, promotor: M. Wiśniewska.

8. M. Naglewski & Z. Janek, *A plan for the spatial management of the protected zone of the industrial region of Konin* (supervised by J. M. Chmielewski).

9. E. Lipińska & M. Bara, *A study of the possible construction of a reservoir in the gmina of Babice in Katowice województwo* (supervised by J. Wiśniewski).

Course III 1994/1995

10. P. Szybilski, *An idea for managing the area around the reservoir in Głowno, Łódź województwo* (supervised by J. Wiśniewski).

11. Z. Zabągło, *Conditions for a strategic development of the Kamienne Mountains* (supervised by H. Adamczewska-Wejchert).

Course IV 1995/1996

12. E. Kwas & B. Świdarska, *Busko Zdrój – a study of the spatial conditions for spa development* (supervised by A. Zalewski).

13. M. Brzeszkiewicz-Kowalska, *A study of conditions for the development of the tourist infrastructure of cycling tourism in Ciechanowskie województwo* (supervised by A. Zalewski).

14. J. Sidorczak, E. Wietecha, E. Raczyńska-Makowska & J. Kajczuk, *The possible management of Młyńska Island in Bydgoszcz* (supervised by A. Gawlikowski).

15. J. Betka, *A strategy of balanced spatial development for summer recreation around Zegrzyńskie lake* (supervised by S. Gzell).

16. I. Wojtecka, *Gmina spatial policy concerning development opportunities for tourism in the gmina of Tuczo* (supervised by W. Śliwińska-Ladzińska).

17. A. Wałęga, *Gmina spatial policy concerning development opportunities for tourism in the gmina of Chojnów* (supervised by W. Śliwińska-Ladzińska).

Course V 1996/1997

18. M. Witosławska, *A Study of the possible development of the tourist and recreational function in the town and gmina of Mszana Dolna* (supervised by J. Wiśniewski).

19. D. Fryndt, *An idea for a system of cycle paths in Piła* (supervised by A. Zalewski).

Course VI 1997/ 1998

20. A. Barańska, *A coastal cycling trail – an idea* (supervised by A. Zalewski).

21. B. Płatosz, *A functional-spatial study of the centre of Giżycko*, (supervised by M. Wiśniewska).

22. A. Długosz, *Conditions for, and possible development of, the tourist function of the town of Przemyski and the future Przemyski powiat* (supervised by A. Zalewski).

23. W. Cetkowski & K. Wiklendt, *A study of the possible management of Kępa Bazarowa Island and the adjacent areas in Toruń for recreational purposes* (supervised by J. Wiśniewski).

24. D. Rudawa & J. Tomaszewicz, *Landscape design as an element in the introduction of balanced development policy into spatial planning (the example of Ciechocinek spa)* (supervised by J. Wiśniewski).

25. B. Zalewska, M. Jaworowska & A. Mastylak, *A study of the spatial management of the recreational areas on Skanda lake in Olsztyn* (supervised by M. Wiśniewska).

26. T. Marszał, J. Grzelak, *Turystyka i rekreacja jako element studium zagospodarowania przestrzennego województwa kaliskiego*, promotor: W. Śliwińska-Ladzińska.

27. B. Konieczniak-Jędruszek, A. Bęben, *Częstochowa na tle regionu – diagnoza stanu i uwarunkowania rozwoju*, promotor: J. M. Chmielewski.

Kurs VII, rok akademicki 1998/1999

28. A. Porożyńska-Dolgoszyja A., *Studium zagospodarowania przestrzennego obszaru jeziora Małe Dąbie i przyległych terenów przyjeziernych w Szczecinie*, promotor: A. Zalewski.

Kurs VIII, rok akademicki 1999/2000

29. G. Myśliński, L. Sobczyński, *Możliwości rozwoju turystyki i rekreacji w gminie Władysławowo na tle kierunków rozwoju przestrzennego i zapisów planów ochrony Nadmorskiego Parku Krajobrazowego*, promotor: M. Wiśniewska.

30. J. Smagała, *Założenia do Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego uroczyska Buchnik w Jabłonie*, promotor: J. M. Chmielewski.

31. M. Ostoia-Tomaszewski, P. Urlich, *Studium możliwości zagospodarowania obrzeży zbiornika retencyjnego „Cieszanowice”*, promotor: W. Śliwińska-Ladzińska.

Zaznaczyć należy, że większość z tematów prac dotyczących zagospodarowania turystycznego, podobnie jak prac dyplomowych dotyczących innych dziedzin, znalazła praktyczne wykorzystanie w jednostkach zatrudniających słuchaczy, co uznać można za spłatę kosztów poniesionych przez instytucje delegujące słuchaczy na studium.

Wykonywanie pracy dyplomowej związanej z zagospodarowaniem turystycznym bądź rekreacyjnym jest nauką urbanistyki w pigułce. Zdaniem autora, nie ma innego problemu urbanistycznego, który w tak kompleksowy sposób integrowałby różnorodne problemy urbanistyczne i zagospodarowania przestrzennego w sobie.

Inną formą nauczania zagadnień zagospodarowania turystycznego jest wycieczka dydaktyczna. Począwszy od IV edycji kursu, organizowana jest wycieczka objazdowa po Warszawie. Odbyna się ona z reguły głównymi trasami i ciągami komunikacyjnymi, gdyż celem jej jest m.in. zapoznanie słuchaczy (większość to osoby przyjezdne) z rozwojem przestrzennym Warszawy, który siłą rzeczy przebiega wieloma odcinkami szlaków turystycznych.

Reasumując powyższe rozważania dotyczące treści programowych oraz metod i form nauczania problematyki zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego na Podyplomowym Studium Urbanistyki i Gospodarki Przestrzennej Politechniki Warszawskiej stwierdzić należy, że:

26. T. Marszał & J. Grzelak, *Tourism and recreation as an element of spatial management in Kaliskie województwo* (supervised by W. Śliwińska-Ladzińska).

27. B. Konieczniak-Jędruszek & A. Bęben, *Częstochowa and its region – a diagnosis of development conditions* (supervised by J. M. Chmielewski).

Course VII 1998/ 1999

28. A. Porożyńska-Dolgoszyja, *A study of the spatial management of the Małe Dąbie lake area and the adjacent areas in Szczecin* (supervised by A. Zalewski).

Course VIII 1999/2000

29. G. Myśliński & L. Sobczyński, *Prospects for tourism and recreation development in the gmina of Władysławowo in the context of spatial development trends and plans for the protection of the Coastal Landscape Park* (supervised by M. Wiśniewska).

30. J. Śmagala, *The local spatial management plan for the Buchnik range in Jabłonna* (supervised by J. M. Chmielewski).

31. M. Ostoia-Tomaszewski & P. Urlich, *A study of the possible management of shoreline of the 'Cieszanowice' storage reservoir* (supervised by W. Śliwińska-Ladzińska).

It should be noted that the majority of papers on tourist management, similar to those on other topics, have been used in practice by the firms that employ the students. This fact can be seen as paying back the costs to the institutions investing in their training.

Working on a diploma paper on tourist or recreational management is like learning urban planning in a nutshell. According to the author, such work fully integrates various urban planning and spatial management issues.

Another method of teaching tourist management issues has been the educational trip organized for students starting from Course III onwards. During Course IV students took part in a trip all over Warsaw. Its aim was to acquaint the students (most of them are visitors) with the spatial development of Warsaw, which has become very intensive over the recent years, and can be naturally observed from many tourist trails.

To sum up the information concerning the Post-graduate School of Urban Planning and Spatial Economy at Warsaw University of Technology, it should be said that:

1) jest to tematyka bardzo ważna z punktu widzenia funkcjonowania struktur zagospodarowania przestrzennego i gospodarki miejskiej w różnych skalach urbanistycznych i regionalnych;

2) tematyka turystyczna i rekreacyjna jest bardzo złożona i silnie zintegrowana z innymi aspektami funkcjonowania struktur przestrzennych i gospodarki miejskiej, w tym przede wszystkim z: ekologią i ekorozwojem, projektowaniem urbanistycznym, programowaniem i strategią rozwoju lokalnego oraz transportem i infrastrukturą techniczną;

3) słuchacze otrzymują możliwość poznania lub pogłębienia wiedzy w zakresie umożliwiającym specjalistom z dziedziny gospodarki przestrzennej sprawną współpracę ze specjalistami branżowymi, a tym ostatnim z architektami i specjalistami innych branż gospodarki miejskiej;

4) wymaga wykorzystania różnorodnych form i metod dydaktycznych, ze względu na swą złożoność, jak również ze względu na różny wstępny poziom wiadomości z tej tematyki wśród słuchaczy studium.

Uważa się również za celowe ponowne wprowadzenie do programu studium przedmiotu „zagospodarowanie turystyczne”, ze względu na rolę turystyki w rozwoju ekonomicznym Polski.

1) the subject is very significant in the context of spatial management structures and the urban economy on different urban and regional scales;

2) tourism and recreation issues are very complex and strongly integrated with other aspects of spatial structures and urban economy, mainly with ecology and eco-development, urban planning, local development programming and strategy, as well as with transport and technological infrastructure;

3) students have an opportunity to gain or increase their knowledge enabling cooperation with specialists on spatial economy and architects;

4) the complexity of the issues taught at the School, as well as awareness of them among students, requires a variety of teaching forms and methods.

It is also considered that the subject of 'tourist management' should be re-introduced to the curriculum, bearing in mind how big a role tourism is playing in the economic development of Poland.

PRZYPIS

¹ Zakład Podstaw Projektowania Urbanistycznego obecnie wchodzi w skład Katedry Urbanistyki i Gospodarki Przestrzennej WA PW.

NOTE

¹ The Department of Urban Design is a part of the faculty of Urban Planning and Spatial Economy Warsaw University of Technology.